

Veel munitie in de Zandvoort, Gendtse Broek en Flieren

Als er, zoals in 2012 -2013, een ruilverkaveling plaatsvindt, worden we herinnerd aan de Tweede Wereldoorlog. Overal, of het nu in Haalderen, Angeren of Gendt is, barst het nog van oorlogstuig in de grond. Binnen het landinrichtingsproject Over Betuwe Oost worden momenteel kavels opnieuw ingericht. Sloten worden gedempt of uitgegraven en de waterhuishouding wordt verbeterd. Voordat met de graafwerkzaamheden kan worden begonnen, moet eerst onderzoek gedaan worden. Dat is wettelijk verplicht als ex-

De Geallieerden verplaatsten zich vanuit de West-Betuwe in tegenovergestelde richting en zo ontstond er eind september, begin oktober een frontlijn in de Oost-Betuwe. De linie liep vanaf Galgendaal, Langstraat, Zandvoort, Zandvoortsestraat, Broekstraat tot aan de Linge. De gevechten die daarop volgden, veroorzaakten in korte tijd veel burgerslachtoffers. De inwoners van Haalderen en Gendt werden dan ook gedwongen hun huizen te verlaten. Eind november waren alle Oost-Betuwse inwoners geëvacueerd.

plosieven uit de Tweede Wereldoorlog voor kunnen komen. Dat is duidelijk het geval bij dit project. De kranten, radio en tv schenken er volop aandacht aan als iets bijzonders gevonden wordt.

7th Battalion

The Duke of Wellington's Regiment

Recent kwam de Historische Kring Gente in het bezit van een boekwerkje geschreven door Scott Flaving en Richard Harvey: Defence of Haalderen 4th December 1944 en Breakout from Haalderen 2nd April 1945.

Na hevige gevechten bij Nijmegen en Arnhem in de septemberdagen van 1944 trokken de Duitse eenheden via de Liemers over het Pannerdensch Kanaal de Betuwe binnen.

De Oost-Betuwe was toen één groot gevechtsterrein. De winter weerhield de partijen om een aanval uit te voeren. Zo kregen ze de gelegenheid om hun munitie aan te vullen en de ingenomen stellingen te verbeteren.

December 1944

'De slag om Haalderen: weinigen van degenen die eraan deelnamen, zullen ooit deze strijd vergeten, een strijd die een aantal van de moeilijkste en meest gevreesde gevechten in de geschiedenis van het bataljon kende.

We waren vier dagen in Haalderen, vier dagen in de verwoeste huisjes en vochtige kelders van dat eens mooie dorp aan de oever van de Waal. In de nacht van de 3de ontstond rond midder-

nacht een lichte paniek, toen werd aangekondigd dat, als gevolg van het doorbreken van de dijken door de Duitsers, we terug moesten vallen op de iets hogere grond dichterbij Nijmegen. Het was een donkere nacht, want de maan kwam pas op vlak voordat het licht werd. Om kwart over drie lagen we onder zwaar vuur dat gericht was tegen de D-Company, welke zich aan weerszijden van de belangrijkste weg richting de Duitsers had ingegraven. Ondanks de dappere tegenstand van het 18^e peloton, waren bijna twee compagnies van Duitse parachutisten die de vitale Waalbrug in Nijmegen wilden heroveren, in een smal front door de linies gedrongen. Binnen een paar minuten waren ze betrokken bij zware gevechten in het midden van het dorp. Gedurende de volgende zes uur en de gevechten erna, bleven

secties en zelfs afzonderlijke mannen de vijand aanvallen. De Duitsers werden teruggedreven'.

Aanvalsplan 2 april 1945

Eind maart 1945 kreeg het 7th Battalion The Duke of Wellington's Regiment orders om zich van Nijmegen naar Haalderen te verplaatsen. Er ging een uitbraak plaatsvinden: Operatie Destroyer. De Geallieerden hadden een groots aanvalsplan gemaakt en zijn ook volgens dit plan te werk gegaan. De commandopost bevond zich volgens de getekende kaart bij de Haalderense kerk. De startlinie was voorlangs de Haalderense steenfabriek tot in de Hoek en smal doorlopend naar de Haalderense zeeg. Op 2 april 's ochtends om 6.00 uur werd de aanval ingezet richting Gendt. Eerst pakte de D-compagnie de Zandvoort aan.

Medewerkers van de Dienst Landelijk Gebied bespreken hun werkzaamheden met een KRO-verslaggever (2e van rechts)..

De huizen die daar stonden, werden door de Duitsers benut als verdediging en voor deze huizen was een mijnenveld aangelegd. Daarom werden alle huizen met raketwerpers in puin geschoten en de Duitsers moesten terugtrekken. Op de kaart is dan te zien dat de commandopost van de geallieerden verplaatst is naar de kruising Langstraat/Zandvoort.

De A-compagnie volgde over de dijk en viel de Duitsers aan in de omgeving van het Galgendaal, Kommerdijk en de Zandberg. De B-compagnie volgde de D-compagnie en stootte door naar het Broek en Flieren. Met name de C-Compagnie voerde een bijzonder gewaagde aanval uit, die bemoeilijkt werd door mijnenvelden. De toegangsweg (Langstraat) lag nog onder vuur van Duitse machinegeweren. Toch verplaatste de C-compagnie zich via de Langstraat naar de Kruisstraat en Smidstraat en verdreven ook hier de Duitsers. Zo werd een groot deel van Gendt in een zeer korte tijd gezuiverd. Het gevolg daarvan was dat er heel veel munitie achterbleef.

begrijpelijk, want soldaten zochten dekking in droge sloten en greppels en daar bleef vaak munitie achter, zoals Duitse en Engelse granaten, diverse handgranaten, restanten van geweren en vaak nog volle munitiekisten. Ook antitankgranaten, brisantgranaten en zelfs een mortier is er gevonden. Dat er veel oorlogresten in de grond zaten, was wel bekend. Als er sprake is van zeer gevaarlijke vondsten, dan wordt de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD) ingeschakeld. De opruimingsdienst brengt het oorlogstuig dan op een veilige locatie tot ontploffing. De werkzaamheden zullen tot mei 2012 plaatsvinden.

Landinrichting

De landinrichting Over Betuwe Oost wordt uitgevoerd in opdracht van de Dienst Landelijk Gebied (DLG). De werkzaamheden worden door aannemer Van den Brand verricht. Het Rijk en de Europese Unie financieren het opruimen van explosieven.

Wat werd er gevonden?

Op de uitgezette plaatsen waar gegraven moet worden, spoort men met een detector de explosieven op. Dat wordt door een gespecialiseerd bedrijf gedaan: Bodac. Explosieven worden hoofdzakelijk gevonden bij vroegere of bestaande slootranden. Dat is ook

Henk Klaassen

Eerder gepubliceerd in Ganita mare 2013-1